

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
T.a.v. de heer drs A.M.W. Kleinmeulman, pSG
Postbus 20350
2500 EJ DEN HAAG

Onderwerp
Evaluatie dossier gegaste containers

Geachte heer Kleinmeulman,

Datum
8 april 2009
Ons kenmerk
149/09/DG MS/jm
Blad
1/3
Behandeld door
J. Mos
BSI
Tel (030) 274 2199
Fax (030) 274

Bijlagen
5

Kopie aan
SG VROM
SG SZW
IG VWA

Naar aanleiding van de Zemblu uitzending over de gegaste containers en het vragenuurtje in de Tweede Kamer wil ik u als eigenaar van het RIVM op de hoogte brengen van de evaluatie die het RIVM heeft uitgevoerd over dit dossier. In het vragenuurtje heeft minister Klink toegezegd meer informatie te geven over de door het RIVM gebruikte onderzoeksmethoden naar de veiligheid van consumentenproducten uit gegaste containers. Uiteraard hebben wij ook zelf geëvalueerd hoe dit proces is verlopen. Ik bericht u daarover het volgende.

Het RIVM heeft de volgende stappen ondernomen.

1. De directeur van de sector Milieu en Externe Veiligheid (MEV) heeft een intern rapport laten opstellen en twee referenten gevraagd of er momenteel wetenschappelijke nieuwe feiten of inzichten aan de orde zijn die zouden moeten leiden tot een aanpassing van het eerdere RIVM-rapport over de risicoanalyse gegaste containers (De risico's van milieugevaarlijke stoffen in importcontainers: De stand van zaken 2007). Daarbij is ook de meting aan één matras in Duitsland (prof. X. Bauer) meegenomen in de vraagstelling. U vindt de resultaten van deze analyses in bijlagen 1 tot en met 4.
2. Ik heb aan professor Ruitenbergh, de voorzitter van de Commissie van Toezicht van het RIVM, een oordeel gevraagd over de procedure die wij voor de referentenoordelen hebben gevolgd en de conclusies die wij daaruit trekken. Zijn antwoord op deze vraag is te lezen in bijlage 5.
3. De afdeling Bestuursondersteuning heeft de heer Paul Kerkhoven van MMG-advies gevraagd naar een procesevaluatie van dit dossier.

Samenvattend kom ik tot de volgende conclusies:

1. Uit de interne evaluatie van het RIVM blijkt het volgende.
Op grond van de verkregen nadere informatie van Prof. X. Bauer en de peer-reviews van het rapport door twee hoogleraren toxicologie: Prof. dr. A.J. Murk uit Wageningen en Prof. M. van den Berg uit Utrecht is de directeur MEV tot de conclusie gekomen dat er geen redenen zijn om de conclusies en aanbevelingen die in het rapport 2007 zijn opgenomen naar de inhoud bij te stellen. Ook zijn de referenten van mening dat de metingen aan het matras bij het Zentralinstitut für Arbeitsmedizin und Maritieme Medizin onder leiding van professor Bauer sterk verschillen van die van het RIVM. Zowel het doel als de proefopzet zijn dermate anders dat er geen vergelijking mogelijk

Datum

8 april 2009

Ons kenmerk

149/09/DG MS/jm

Blad

2/3

is. Er is dan ook geen reden om de conclusies van het RIVM ten aanzien van de risico-evaluatie aan te passen. Ik deel hun bevindingen en herhaal – wellicht ten overvloede – die hoofdconclusies. Het RIVM kan niet voor alle situaties gezondheidsrisico's uitsluiten. Het RIVM heeft bij de beperkte set gemeten producten geen onacceptabele gezondheidsrisico's aan kunnen tonen.

Wel is door de referenten geconstateerd dat de tekst van het 'rapport in het kort' en het abstract minder helder was en dat die ruimte biedt tot het ontstaan van onduidelijkheid over de conclusies van het RIVM. Ik zal mij beraden hoe wij hieraan vervolg geven, want ik deel de conclusie en zou een verheldering van onze conclusies naar de buitenwereld bijzonder waardevol vinden. Terugkijkend is hier zowel voor de directeur MEV als voor mij sprake van 'lessons learned' over de wijze waarop de inhoud van het rapport in de afgelopen tijd voor het voetlicht gekomen is.

Een referent vraagt zich af 'of geaccepteerd had moeten worden dat er een risicoschatting moest worden uitgevoerd gebaseerd op metingen aan 2 stukken matras en 1 paar schoenen'. Ik merk hierbij op dat wij bij de opdrachtneming, zoals die bij de agentschapstructuur geldt, in bijzondere situaties terecht kunnen komen waarbij verschillende verkennende studies uiteindelijk terecht komen in een stand van zaken rapport over risico's. Aan het betreffende rapport is uiteindelijk veel gewicht gegeven, terwijl onze gegevens schaars zijn en niet vergelijkbaar zijn met de kwaliteit van risicoanalyses zoals het RIVM die gewoonlijk produceert. Ik streef er naar om aan soortgelijke situaties in de toekomst eerder in het proces gerichte aandacht te geven. Dit type opdrachtverlening vraagt om zorgvuldige communicatie over onze producten, de reikwijdte en de voorzichtigheid die departementen dienen te hanteren bij het gebruik van ervan. Vanuit mijn rol als DG vind ik het belangrijk om de reputatie van het RIVM te bewaken. In processen zoals die rondom gegaste containers zullen we ook in de communicatie met de pers een andere rol moeten kiezen dan wij gebruikelijk gewend zijn.

Graag wijs ik voor het goede begrip nog op enkele punten:

De risicobeoordeling van het RIVM in het rapport "De risico's van milieugevaarlijke stoffen in importcontainers: De stand van zaken 2007" heeft geen betrekking op de risico's van werknemers die beroepshalve met gegaste containers in aanraking komen. Deze categorie is destijds in de opdrachtverlening door VROM expliciet uitgezonderd, aangezien zij onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid valt. In eerdere rapporten van het RIVM is aangegeven dat bij onoordeelkundig omgaan met gegaste containers er risico's kunnen zijn voor werknemers. Ik wijs erop dat de beeldvorming in de pers vooral op de Arbo incidenten gericht is geweest, naast de aandacht voor consumentenveiligheid.

Aangezien er geen sprake is van een wereldwijd sluitend toezichtstelsel op de wijze van gassen, de gebruikte hoeveelheden en de gebruikte gassingsmiddelen zijn risico's voor consumenten van producten die zijn gegast niet uit te sluiten, ook al zijn dergelijke risico's in de onderzoeken van het RIVM niet aangetoond. Het is simpelweg onmogelijk om dit soort risico's uit te sluiten. Daarnaast is de aard van het gegaste materiaal van invloed op de snelheid van nalevering net als het gebruik door consumenten, het tijdstip van dat gebruik, de blootstelling van uit andere bronnen, et cetera. De onzekerheid over consumentenrisico's speelt met name voor "close contact" producten zoals matrassen, voedingsmiddelen en geneesmiddelen en bij matrassen dan vooral in de vroege beginfase van het gebruik. Een dergelijke conclusie, hoewel naar de inhoud correct, is wellicht beleidsmatig niet eenvoudig te vertalen.

Verder onderzoek van een groter aantal producten op de uitdampings-karakteristieken zal wel kunnen leiden tot een beter inzicht, maar niet tot het uitsluiten van risico's. Het

Datum

8 april 2009

Ons kenmerk

149/09/DG MS/jm

Blad

3/3

RIVM heeft in haar rapport de oplossing niet in eerste instantie in de richting van verder onderzoek gezocht, maar eerder in bestrijding aan de bron, i.c. het in overleg met de keten, het tegengaan van onnodig gassen en het wijzen van leveranciers op hun verantwoordelijkheid met betrekking tot de productkwaliteit. Naar mijn waarneming spoort een groot deel van de eerdere RIVM-aanbevelingen met het huidige beleid van de regering ten aanzien van gassing, zoals ondermeer weergegeven in de brief van minister Cramer aan de Tweede Kamer d.d. 27 februari 2009.

2. Professor Ruitenbergh heeft de gevolgde werkwijze met de referenten, hun rapporten en onze conclusies getoetst. Hij is van mening dat zowel de peer reviews als de wijze waarop het RIVM hierop heeft gereageerd, op een deskundige en transparante wijze zijn uitgevoerd.

3. De heer Kerkhoven van MMG advies heeft het proces van opdrachtgeving en opdrachtverstrekking tussen het RIVM en de VROM Inspectie geëvalueerd. Dit rapport is in afronding, maar ter wille van de snelheid wil ik u de hoofdconclusies niet onthouden. Hij constateert dat het RIVM zorgvuldig is omgegaan met de formulering en uitvoering van het onderzoek, inclusief de rapportage en de mondelinge presentatie voor de Tweede Kamer begin 2008. Ook de voorbereiding van het interview met Zembla begin 2009 is zijns inziens zorgvuldig verlopen.

Achteraf gezien is het RIVM zich wellicht onvoldoende bewust geweest van de rol die het onderzoek en de rapportage speelden in het verloop van de tijd. Het dossier is inmiddels sterk politiek geladen. Enerzijds is er een spanningsveld tussen de Tweede Kamer en de minister van VROM en VWS. Dat spanningsveld was er niet in die mate toen het RIVM de eerste metingen verrichtte en in 2007 het rapport over de risico's opstelde. Anderzijds zijn er verschillende departementen (VROM, SZW, VWS en de VWA) met elk hun eigen rol en reikwijdte rondom hetzelfde thema. Dat is een extra complicerende factor geworden bij het oorspronkelijke rapport van het RIVM. De casus levert in dit opzicht diverse leerpunten voor de toekomst. Dat geldt ook voor het omgaan met de pers. De heer Kerkhoven stelt dat ZEMBLA niet transparant en objectief gewerkt heeft.

Ik constateer met hem dat wij vanuit het RIVM met de opdrachtgevende departementen nadrukkelijk moeten stilstaan bij eventuele verdere rolafstemming en dat het RIVM in dergelijke beleidsmatig meer complexe situaties beter schriftelijk kan reageren gezien de beperkte onderzoeksgegevens.

4. Samenvattend constateer ik we nog zorgvuldiger om moeten gaan met de tekst van het 'rapport in het kort' en van het abstract. In de rapportage uit 2007 hebben wij daarin niet adequaat onze bedoelde boodschap overgebracht. Het RIVM moet zich bij een 'beperkte opdrachtverlening' bewuster zijn van de mogelijke reikwijdte van de rapportage en het taalgebruik daar explicieter op aanpassen. Ten slotte is uit deze casus duidelijk geworden dat het RIVM zich beter bewust moet zijn van eventuele publicitaire gevolgen van de rapportages in een veranderende politieke context.

Ik verwacht u hiermee voldoende op de hoogte te hebben gebracht en ben graag bereid tot verdere communicatie.

Hoogachtend,

M.J.W. Sprenger
Directeur-generaal